

Akademie věd
České republiky

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 28. prosince 2022

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

TOTÁLNĚ NASAZENÍ, UPRCHLÍCI I VOJÁCI: VĚDCI MAPUJÍ NEZNÁMÉ OSUDY ČECHOSLOVÁKŮ V NORSKU BĚHEM DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Téměř neznámé kapitoly československo-norských vztahů za druhé světové války představuje projekt, který dokončují vědci z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Popsali v něm mimo jiné, že do Norska uprchlo několik stovek říšskými zákony ohrožených židů a nejméně 1300 Čechů zde nuceně pracovalo v továrnách, docích a na stavbě opevnění. Češi a Slováci se v Norsku účastnili i bojů proti Hitlerovi. Asi 13 000 občanů meziválečného Československa, zvláště německé národnosti, naopak v Norsku sloužilo v německé uniformě.

„Billefjord byl záliv se spoustou malých přístavů, odkud létaly hydroplány bombardovat Murmansk. Tady jsem poznal, jak pěkné je severské léto. Je sice krátké, teprve v květnu taje sníh a v polovině září už zase sníh padá. Žijí tam Laponci, pasou ovce a suší seno na drátech a živí se rybolovem,“ vzpomínal po letech František Halačka ze Záblatí u Velké Býteše, totálně nasazený od prosince 1942 v polní kuchyni pro německou armádu daleko za polárním kruhem.

Těžší službu měl Václav Houska z Žehušic u Čáslavi, který ve stejné době stavěl železniční trať asi 20 kilometrů od švédských hranic. V červnu 1944 se mu podařilo společně s Ladislavem Jiráskem utéct a přihlásil se v Anglii jako dobrovolník do československé exilové armády.

Osudy československých občanů, kterých v Norsku nuceně či dobrovolně pobývalo během války mnohem více, nežli uvádějí oficiální dokumenty, i málo známé kapitoly diplomatických vztahů mezi oběma zeměmi zpracovával projekt, který nyní dokončují historici z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR.

„Během války se v Norsku ocitla řada Čechoslováků. Nejprve židé, kteří zde našli přechodné útočiště před nacistickým pronásledováním. Po okupaci Norska to pak bylo nejméně 1300 Čechů v rámci nuceného pracovního nasazení, kteří působili především v okolí Trondheimu a Narviku,“ říká vedoucí projektu Zdenko Maršálek z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. *„Jednotliví Češi a Slováci se také v*

Kontakt pro média: **Markéta Růžičková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 777 970 812

Mgr. **Lucie Fikarová**, Ph.D.
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR
markova@usd.cas.cz
+420 725 949 902

řadách různých spojeneckých jednotek zapojili do bojů o Narvik na jaře roku 1940. Jeden z nich zde zahynul jako námořník na palubě polského torpédoborce.“

Dvě malé země uprostřed války

Do projektu *Čechoslováci v Norsku během druhé světové války*, na němž vědci pracovali od roku 2020, se zapojili také odborníci z Muzea války v Narviku a Norská vědeckotechnologická univerzita v Trondheimu.

Norský Narvik nyní hostí jako součást projektu stejnojmennou expozici, která na příkladu několika životních příběhů představuje pestré spektrum přítomnosti občanů Československa během válečných událostí v okupovaném Norsku.

„Československo a Norsko za války: to jsou dvě malé země uprostřed globálního konfliktu. Jsme rádi, že se nám podařilo navázat mezinárodní spolupráci odborníků a institucí věnujících se výzkumu druhé světové války. A to i přes počáteční velmi ztížené podmínky rozbíhající se pandemie,“ zdůrazňuje skandinavistka Vendula V. Hingarová z Univerzity Karlovy.

V současné době je k dispozici anglická a česká verze výstavního katalogu a dojednává se harmonogram různých míst v Norsku, kde se výstava představí. Projekt dále prohloubil úzkou spolupráci českých a norských odborníků, která se bude i v budoucnu rozvíjet. Nejde totiž o první pracovní kontakt projektového týmu, který může stavět na předchozích výsledcích, mezi něž například patří kniha *Posláni na Sever: Češi na nucené práci v Norsku*.

Projekt podpořily Fondy EHP a Norska v rámci programu Bilaterální spolupráce (č. projektu EHP-BFNU-OVNKM-3-132-01-2020).

Více informací: <https://noraci.cz/>

Kontakt: Mgr. et Mgr. Zdenko Maršálek, Ph.D.
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR
marsalek@usd.cas.cz

PhDr. Vendula V. Hingarová, Ph.D.
Univerzita Karlova
vendula.hingarova@ff.cuni.cz

Fotografie ke stažení:

<https://app3.ssc.avcr.cz/uloziste/download.php?id=349&token=bjFsErGRZHM4MiZ718geAvmpO3vu5LXw>

Fotogalerie

Marie Halačková, manželka Františka Halačky totálně nasazeného v Kirkenesu, Skiipaguře a Billefjordu, s jejich svatební fotografií z roku 1948. „Manžel říkal, že vařili pro německé oficíry, hlavně ryby. Co zbylo, tak dávali na smetiště, a ruští zajatci – nakládali v přístavu pytle cementu a na nohou měli ty pytle od cementu – měli hlad a z toho vyhozenýho jídla to brali.“
FOTO: Vojtěch Vlček, katalog z výstavy Poslání na Sever: 15 příběhů

Zbyněk Houska s dcerami drží fotografii Václava Housky, nasazeného v Repparfjordu a Lønssdal. „Dědeček doma o Norsku vůbec nemluvil, možná si nesl i nějaké trauma z té doby. Celá léta jsem žil v domnění, že totální nasazení dědy za polárním kruhem v Norsku je něco, co jsem si vymyslel nebo špatně pamatoval z dětství.“
FOTO: Vojtěch Vlček, katalog z výstavy Poslání na Sever: 15 příběhů

Expozice Čechoslováci v Norsku během druhé světové války jak vidění od 17. listopadu 2022 v Muzeu války v norském Narviku
FOTO: Vendula V. Hingarová

Obálka publikace, jejímiž autory jsou Zdenko Maršálek a Vendula V. Hingarová.